כי תבעי לך אליבא דרבנן. הכא משמע דהלכה כרבנן ובמסכת יבמות פרק חרש (דף קיג.) משמע דהלכה כר"א דסבירא ליה לרב חייא בר אשי [6] (ומר) שמואל דווקיה. מ"ר: **דחרש אתי לאיחלופי בגדול פקח.** מימה מ"כ נעיל נמי אמאי קאמר שוטה וקטן לשוטה הא אמרינן אמאי לאיחלופי בגדול פקח: **בו ביום גדשו סאה בו'** נותן לתוכה חרדל והיא מחזקת. ה"נ כשגזרו י"ח דבר היתה חסרה גזירה זו של נותן כיסו לנכרי עד שגזרו עליה ומלאו הסאה לגמרי כמו שנתנו חרדל לתוכה: **ר' יהושע אומר בו ביום מחקו סאה בו'** נותן לתוכה אגוזים ורמונים והיא מקיאה. כמו כן קודם שגזרו על נתינת כיס לנכרי היו מותרין להוליכו פחות פחות מד' אמות מתוך כך אמי לאיתויי ד' אמות כעריבה שהיתה מקיאה עד שהסירו האגוזים והרמונים ואחר שהסירו האגוזים והרמונים שוב לא הקיאה יותר כך כשגזרו ליתן כיסו לנכרי אסרו נמי להוליך פחות פחות מד' אמות והשתא ר"א ורבי יהושע שניהם לשנה אחת כפירוש הקונטרס דפירש דרבי יהושע לאמר שלא עשו היעוד שהרבו לגזור יותר מדאי דלא משמע הכי בירושלמי בפ"ק דמכילתין דאמר התם אמר ליה ר"א אלו היתה חסרה ומלאה יאות חזית שהיא מלאה אגוזים כל מה שאתה נותן לתוכה שומשמין היא מחזקת א"ל ר' יהושע אלו היתה מלאה וחסרה יאות חזית שהיא מלאה שמן כל מה שאתה נותן לתוכה מים היא מפזרת השמן. מ"ר: ואדרבה נ"ל שהיה: קשה לו דלא שייך למימר גבי מים כמו שמפר"י גבי נותן לתוכה אגוזים ורמונים: **סוף סוף כי מטי לביתיה א"א דלא קאי וקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד.** מימה כדסברינן להוליכו פחות פחות מד' אמות תקשי ליה נמי הכי: ומאי

לא תצא לחולין מפני שהוא ספק כי תיבעי לך אליבא דרבנן דתנן[6] **אחמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה אלו הן חרש שוטה וקטן והתורם את שאינו שלו** [3] **ונכרי שתרם את של ישראל אפילו ברשותו אין תרומתו תרומה מאי לחרש יהיב ליה דקטן אתי לכלל דעת או דילמא לקטן יהיב ליה דחרש אתי לאחלופי בגדול פיקח איכא דאמרי לחרש יהיב ליה איכא דאמרי לקטן יהיב ליה אין שם לא נכרי ולא חמור ולא חרש ולא שוטה ולא קטן מאי אמר רבי יצחק עוד אחרת היתה ולא רצו חכמים לגלותה מאי עוד אחרת היתה** [3] **מוליכו פחות פחות מד' אמות אמאי לא רצו חכמים לגלותה משום** [1] **כבוד אלהים הסתר דבר וכבוד מלכים חקור דבר והכא מאי כבוד אלהים איכא דילמא אתי לאתויי ד' אמות ברה"ר תניא** [7] **ר"א אומר בו ביום גדשו סאה ר' יהושע אומר בו ביום מחקו סאה תניא משל דר"א למה הדבר דומה לקופה מלאה קישואין ודילועין אדם נותן לתוכה חרדל והיא מחזקת משל דר' יהושע למה הדבר דומה לעריבה מלאה דבש נותן לתוכה רימונים ואגוזים והיא מקיאה אמר מר אין עמו נכרי מניחו על החמור והלא מחמר ורחמנא אמר** [2] **לא תעשה כל מלאכה א"ר אדא בר אהבה מניחו עליה כשהיא מהלכת והא אי אפשר דלא קיימא להשתין מים ולהטיל גללים ואיכא עקירה והנחה** [3] **כשהיא מהלכת מניחו עליה כשהיא עומדת נוטלו הימנה אי הכי אפילו חברו נמי אמר רב פפא** [7] **כל שבגופו חייב חטאת בחברו פטור אבל אסור כל שחברו פטור אבל אסור בחמורו מותר לכתחלה א"ר אדא בר אהבה** [7] **היתה חבילתו מונחת לו על כתיפו רץ תחתיה עד שמגיע לביתו דוקא רץ אבל קלי קלי לא מאי טעמא כיון דלית ליה היכירא אתי למיעבד עקירה והנחה סוף סוף כי מטא לביתיה אי אפשר דלא קאי פורתא וקמעייל מרשות הרבים לרה"י** [1] **דזריק ליה כלאחר יד אמר רמי בר חמא** [8] **המחמר אחר בהמתו בשבת בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה מאי טעמא אמר** [9] **רבא דאמר קרא לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך בהמתו דומיא דידיה מה הוא בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה אף בהמתו נמי בשוגג חייב חטאת במזיד חייב סקילה אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דכתיב** [3] **תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה** [9] **הוקשה כל התורה כולה לע"ז מה ע"ז דעביד מעשה בגופיה ה"נ עד דעביד מעשה בגופיה ועוד** [9] **תנן המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה** [9] **סקילה מכלל דאיכא מידי דאין חייבין על שגגתו חטאת ולא על זדונו סקילה ומאי ניהו לאו דמחמר לא** [9] **תחומין ואליבא דר"ע והבערה אליבא דר' יוסי**

רב

לא תצא לחולין. והוא"ל תרומה לאסור לזרים ויחזור ויתרום הפקח אחרת: **שהוא ספק.** אי דעת לגלותה היא אי לא ולר' יצחק ודאי דמ"ה רבי שמעון, ד) [תוספת' ס"פ], ה) [ע"ז טו.], ו) [ל"ל רבה], ז) [מכות יג: לעיל סט.], ח) מנהדרין סו. ע"ש, ט) בסנהדרין הגי' כתם, י) [לעיל סט. וש"נ], כ) [שמות כה], ל) [תרומות פ"ג ה"ט], מ) [במדבר יח], נ) [ב"מ עח.]; ס) פ"ש מעשה, ע) סוטה מז.; פ) [ל"ל אמר].

תורה אור השלם

1 כִּבֹּד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר וּכְבֹד מְלָכִים חֲקֹר דָּבָר:
משלי כה ב

2 וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ:
שמות כ ט

3 הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכֶם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לְעֹשֵׂה בִּשְׁגָגָה: וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה מִן הָאֶזְרָח וּמִן הַגֵּר אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ:
במדבר טו כט-ל

רבינו חננאל (המשך)

התירו העיקר המותר מן התורה, שאילו באו להוסיף מדברייהן חרשישין שמא יפסדו גם דברי תורה שהן העיקר, שיבוא אדם להרהר ולומר כשם שזה אינו מן התורה אלא מדרבנן, גם זולתי זה יש מן המצות האחרות מדרבנן כמותן ובאו לגדור נמצאו פורצים. **אמר מר [אין] עמו נכרי** מניחו על החמור. האקשינן עלה והלא מחמר הוא ורחמנא אמר לא תעשה כל מלאכה. ואוקימנא כדתנא כשהיא מהלכת מניחו עליה, כשהיא עומדת נוטלו הימנה. אי הכי חבירו נמי שרי ולמה חמור ולא אמר חבירו. ופירוק רב פפא כל שבגופו חייב חטאת בחבירו פטור אבל אסור, פי' כל מלאכה שהנושה חייב חטאת כגון טוענת משוי ד' אמות ברה"ר, אם יטענו חבירו פטור אבל אסור, ואם יטענו בהמתו מותר לכתחלה ובלבד שלא תהא עקירה והנחה. **והה שאמר רב אדא בר אהבה היתה חבילה מונחת על כתיפו רץ תחתיה עד שמגיע לביתו,** מדדייקינן למימרא דווקא רץ, ומפרקינן לטעמיה ש"מ הילכתא כוותיה, **ותו דליכא מאן דפליג עליה.** ופירושא דזריק לה כלאחר יד, לאו שמכניסה ומפרקה אלא מהלך בריצת וכשהגיע לפתחו מחזיר אחוריו כלפי פתח החצר ופניו לחוץ וזורק החבילה מעל כתיפו בחצר דרך הפתח ע"י ריצה בלא עמידה, וזה פירוש דזריק לה כלאחר יד שזרקה שלא כדרך פפרק ומכנס חבילות. **אמר רמי בר חמא המחמר אחד בהמתו בשבת בשוגג חייב חטאת, במזיד חייב סקילה.** פי' המחמר, המנהיג בהמתו ועליה משוי חייב, ורמי המנהיג בהמה טעונה משאוי כנושא משאוי על כתיפו, מדכתיב לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך, הקיש בהמתו לו. והשיב רבא ב' תשובות בדבר, חדא דכתיב תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה הנפש אשר תעשה ביד רמה, הוקשה כל התורה לע"ז וכו' דעביד

מעשה בגופה, ופשוטה היא. ומפורשת נמי בפרק כלל גדול. ועוד תנן המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל דזונו סקילה, מאי לאו מכלל דאיכא מידי דאין חייבין לא על שגגתו חטאת ולא על דזונו סקילה ומאי נינהו מחמר. ופריק ליה דלמא בתחומין ואליבא דרבי עקיבא דסבר תחומין דאורייתא, ועיקרו בסוטה פרק כשם שהמים בודקין אותו, וחייב לאו כדכתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. והבערה אליבא דר' יוסי, ר' נתן אומר לחלק יצאת.

מוסף רש"י

והתורם את שאינו שלו. ולא זיהו בעל הבית, דשליחות נפקא לן מתתם גם אתם לרמות שלוחכם, אלכך מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם (רבמות קיג.), **ונכרי שתרם.** דנעיין מה אתם כני ברית אף שלוחכם כני ברית (שם). **מוליכו פחות פחות מארבע אמות.** ועומד לפוס ולינה עקירה מתחלת ארבע לסוף ארבע לא שייך למימר אלא בנכסמה הטעונה משאי (ש"ז סז.). **המחלל את השבת.** דתפיס ליה תנא בנסקלין, כגון שחילל במלאכה גמורה, **בדבר שחייבין על שגגתו חטאת.** כגון דבר שיש בו מעשה ומלאכת מחשבת ולא המתעסק (סנהדרין סז).

רב נסים גאון

פרק עשרים וארבעה

מי שהחשיך תניא ר' אליעזר אומר בו ביום גדשו סאה ר' יהושע אומר בו ביום מחקו סאה. זה היום הוא היום שנסמך בו ר' אליעזר בן עזריה בישיבה, כמו שאמרו בברכות בפרק תפלת השחר (דף כח) תנא עדיות בו ביום תיקנום, וכל בו ביום דאמרינן ההוא יומא איתמר. וי"ח דבר שגזרו בו ביום, באותו היום נאמרו, אחת מהן מי שהחשיך בדרך הסב מא [לפי מה] שדחו ביציאות השבת (דף יז), ולפיכך אמר בכאן בו ביום גדשו סאה, נחכוונו בדבר זה למה שהוסיפו מן הגזירות שהזכירום. **תחומין ואליבא דר' עקיבא.** עיקר דברי ר' עקיבא במסכת סוטה (פרק כלים דף כז), וכבר פירשנו דבר זה במה שעבר. **והבערה ואליבא דרבי יוסי.** גרסי לה בפרק כלל גדול (דף ע) הבערה ללאו יצאת דברי רבי יוסי.

רבינו חננאל

[איבעיא להו לרבנן ולא אפשיטה בהדיא לאיזה מהן יתן כיסו, כי] יש מהן שאומר לחרש יש מהן שאומר לקטן, ואם עשה כאחד מהן עשה. ואם אין עמו נכרי ולא חמור ולא חרש ולא שוטה ולא קטן, א"ר יצחק יש שם דרך להתיר לו להביאו במקום הראוי לשמירה והוא הבאתו פחות פחות מד' אמות, ולא רצו חכמים לגלותה. ואמרי' אמאי לא רצו חכמים לגלותה, ואמרו גזירה דלמא אתו לאתויי ד' אמות ברה"ר. **תניא ר' אליעזר אומר בו ביום גדשו סאה,** פי' בו ביום שהרשיבו את רבי אלעזר בן עזריה בראש ישיבת סאה, מידת הסאה ששת קבין והיא מחוקה, והוסיפו רבותינו כמה דברים מדבריהם כגון הגדישה שהיא יתירה על העיקר. והדברים שהוסיפו מהן להיתר ומהן לאיסור והכל להיות העיקר שמור ומוזהר, והוא כגון זה ששנינו נותן כיסו התירו לו לתתו לנכרי שלא יביאהו בעצמו ויחלל את השבת, זה וכיוצא בו. ולאיסור, כל גזירות שגזרו מקצת מן (היתר) המותר לעשות גדר לנשאר שהוא אסור מן התורה. ורבי יהושע אומר בו ביום מחקו סאה, פי' העמידו כל דבר על עיקרו לא פחתו ולא הוסיפו, אלא

א) מיי' פ"ל מהלכות תרומות הלכה ב סמג עשין קלד טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף ב:

יא ב מיי' פ"ל מהלכות שבת הלכה ז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רסו סעיף ז:

יב ג מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ב:

יג ד מיי' פי"ג שם הלכה יב:

יד ה ו מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רסו סעיף יח:

טו ז מיי' פ"ש שם הלכה ג ב:

מוסף רש"י

בו ביום. ביום שגזרו בו ד' דברים: **אמר מר אין עמו נכרי.** אם אין עמו נכרי ולא חמור ולא חרש ולא שוטה ולא קטן, א"ר יצחק יש שם דרך להתיר לו להביאו במקום הראוי לשמירה והוא הבאתו פחות פחות מד' אמות, ולא רצו חכמים לגלותה. ואמרי' אמאי לא רצו חכמים לגלותה, ואמרו גזירה דלמא אתו לאתויי ד' אמות ברה"ר. **תניא ר' אליעזר אומר בו ביום גדשו סאה,** פי' בו ביום שהרשיבו את רבי אלעזר בן עזריה בראש ישיבת סאה, מידת הסאה ששת קבין והוסיפו רבותינו כמה דברים מדבריהם כגון הגדישה שהיא יתירה על העיקר. והדברים שהוסיפו מהן להיתר ומהן לאיסור והכל להיות העיקר שמור ומוזהר, והוא כגון זה ששנינו נותן כיסו התירו לו לתתו לנכרי שלא יביאהו בעצמו ויחלל את השבת, זה וכיוצא בו. ולאיסור, כל גזירות שגזרו מקצת מן (היתר) המותר לעשות גדר לנשאר שהוא אסור מן התורה. ורבי יהושע אומר בו ביום מחקו סאה, פי' העמידו כל דבר על עיקרו לא פחתו ולא הוסיפו, אלא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

רב זביד מתני. להא דרמי בר חמא הכי: **אינו חייב חטאת.** דילפינן מע"ז דעד לעניין מעשה בגופיה: **אבל במזיד חייב סקילה.** מהיקישא דאתה וכתמך לגעיל: **מי קתני.** הך דיוקא דלייקינן הא אין חייב כו' דילמא הכי קאמר המחלל בדבר שחייבין על שגגתו חטאת [ד] [חייבים על זדונו סקילה] הא דבר שאין חייבים על שגגתו חטאת יש מהן שחייבין על זדונו סקילה ויש שאין חייבין על שגגתו חטאת וחייבין על זדונו סקילה ומאי ניהו מחמר רבא אחוה דרב מרי בר רחל [ה] ואמרי לה אבוה דרב מרי בר רחל ללישנא בתרא קשיא הא דרב [ו] אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסיה דבבל דילמא תרי מרי בר רחל הוו הוה מתני לה להא שמעתיה משמיה דרבי יוחנן לפטור אמר רבי יוחנן [א] המחמר אחר בהמתו בשבת פטור מכלום בשוגג לא מחייב חטאת דהוקשה כל התורה כולה לע"ז במזיד נמי לא מיחייב דתנן [ב] המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת [ג] ועל זדונו סקילה הא אין חייבין על שגגתו חטאת אין חייבין על זדונו סקילה בלאו נמי לא מיחייב דהוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וכל [ז] בלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו

ואמרי לה רבא אבוה דרב מרי בר רחל. לא גרסינן ליה דהא מוכח דינמות לאבוה דרב מרי גר הוה דאמר בהחולץ (ינמות מה: ופס) כל מאבריה לרב מרי בר רחל ומנייה אפוריסיה דבבל ואקמר כיון דאמר מישראל מקרב אחיך קרינן ביה וליכא למימר דרבא אבוה דרב מרי נמי גר הוה דאם כן הוה ליה למימר רבא גיורא דאמר הש"ס בעלמא איסור גיורא הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי רבא ורב מרי בריה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה הוה אע"ג דהתם לא גרסינן רב מרי בר רחל בריה דומה הוא שאותו היה מיהו אי אמרינן שהוא היה רב מרי בר רחל נריכא למימר דאיסור גיורא בא על רחל בת מר שמואל קודם שנתגייר דהא קאמר התם דהורתו שלא בקדושה הוה ורחל בת מר שמואל היתה כדאמר בכמה דוכתין רב מרי בר רחל בת מר שמואל ואמרינן בכתובות (דף כג.) דבנתיה דמר שמואל איתתיין ומאמ אז בא עליה ואף על גב דאתו לקמיה דר"מ ואמרו נשביתי וטהורה אני לאו כולהו אמרו הכי מיהו תימה אי רב מרי בריה דאיסור גיורא הייתו ההוא דינמות אין מי איסור כל כך מימות רב עד רבא והא רב יהודה תלמידו של רב ואמרינן בקדושין (דף עב:) יוסי שמת רב יהודה נולד רבא ואפילו רב מרי בנו כבר היה גדול בתורה הרבה בימי רב מדמנייה אפורסיה דבבל ורב מרי נמי אין ליה בר מצוה דאם כן אכשריה לרב מרי בר רחל ואע"ג דביום שמת רבא נולד רב אשי יכול להיות שהיה רב מרי קטן בימי רבא ובימי רב אשי כבר היה גדול בתורה וחזקן ומינהו אפורסייה דבבל וכן ודאי נראה דיש בספרים רבים שכתוב בהם בשמעתא (ג) לאמרי לה והקשה דרב אשי אכשריה לרב מרי בר רחל ומשני תרי רב מרי הוו ופירוש הוא שנכתב בספרים. מ"ר(ח): **בלאו נמי לא מיחייב דה"ל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד.** תימה לר"י מה כוך מ"מ יקלה על לאו דלא תעשה כל מלאכה דכיון שבא להזהיר על מחמר ובמחמר ליכא מיתה אע"פ שבא להזהיר נמי על שאר מלאכות דשייך בהו מיתה מכל מקום יש לו לקום[א] כדאשכחן בנבא קמא (דף עד: ופס) דפליגי ר' יוחנן ור"ל התם בעדים שהוכחשו בנפש ונכסוף החזמו דחד אמר נהרגין וחד אמר אין נהרגין ואמרינן נמי פסחים דר' אלעזר דאמר אין נהרגין דאמר ר"ל עדים שהוכחשו בנפש לוקין ואי ס"ד דאמר נהרגין אמאי לוקין הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אלא ש"מ מ"ר דאמר אין נהרגין תפסיים אלמא משום דאין נהרגין כשהוכחשו בתחילה לוקין ואע"ג דבעלמא ניתן לאו דלא תענה לאזהרת מיתת ב"ד היכא דהוחזמו תחילה[ב] ועוד תימה לר"י דכל לאוין שבעולם שניתנו לאזהרת מיתת ב"ד יהיו לוקין עליהם כשלא התרו בהם למיתה אלא למלקות מהטעם דלא ניתנו באותה שעה לאזהרת מיתת ב"ד[ג] ונראה לר"י דשאני לאו דלא תענה דגלי ביה קרא דניתן למלקות כדאשכחן גבי עדות בן גרושה כדמפקינן בריש מסכת מכות (דף ג: ופס) (ד) מוהכשיעו את הרשע והיה אם בן הכות הרשע וכיון דכתב בלא תענה מלקות בהדיא אע"ג דניתן לאזהרת מיתת ב"ד אית לן לאוקמי בכל מילי דלא מצי אתי לידי מיתה[ד] ומהאי טעמא נמי אתי שפיר הא דאמר במכות בגמרא מעידין אנו את איש פלוני שהוא חייב לאחיכו מאתים זוז ומצאנו זוממים לוקין ומשלמין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים כל המשלם אינו לוקה דקאמר בשלמא לרבנן כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו כו' וקשה לר"י ל"ל למימר טעמא דרבנן משום כדי רשעתו תיפוק ליה דרבנן מוקמי לא תענה לאזהרה לעדים זוממין ולא למלקות כדמוכח התם על משנת מעידים אנו את איש פלוני שחייב מלקות הרבעים וקשה לר"י נמי היכי מצי למימר לרבנן דלאזהרה דעדים זוממים הוא דאתא ולא למלקות הא בהזמה דגלות וכן גרושה מודו רבנן דליכא מלקות ולמאי דפריסית אתי שפיר דכי היכי דלא אתי לידי מיתה או לידי מלקות ע"י כאשר זמם לוקה משום לא תענה כיון דהתם לא צריך קרא דלא תענה לאזהרה לכאשר זמם משום הכי לקי במעידים אנו בפלוני שהוא בן גרושה או שחייב גלות ואתי נמי שפיר הא דתני טעמא דרבנן התם משום כדי רשעתו דאי לאו משום כדי רשעתו היו לוקין משום לא תענה אפי' לרבנן דאע"ג דסבירא להו דלא תענה אזהרה לכאשר זמם הוא דאתא דלא עבד כאשר זמם אלא אם כן הזהיר בריה הורתו שלא בקדושה אלא לאזהרת מיתת ב"מ דוקא כשחייב מלקות מכאשר זמם כגון מעידים אנו בשם פלוני שחייב מלקות אבל כשאין חייבים מכאשר זמם אלא ממון לא מצבי התם לא תענה לאזהרה דכאשר זמם הוו מודו רבנן דלוקין משום לא תענה כמו בבן גרושה וגלות אי לאו משום כדי רשעתו ואע"ג למאי דפירש דאי לאו דגלי קרא בהדיא מלקות אלא תענה אזהרה לא הוה מחייבינן ביה משום דניתן לאזהרת מיתת ב"ד אם כן הא דתפיסי עולה דעדים זוממים לוקין מהכאדיקו את הלדיק ברשע מכות ופריך עלה תיפוק ליה מלא תענה[ה] ומשני משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה אמאי לא משני משום דהוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד[ו] ומיהו דהכוא שנוא לא הוה ליה לאו אחי דלא לרבנן דלר' מאיר איכא תרי לאוי חד לאזהרה כאשר זמם הכא דזמם מיתה או מלקות וחד למילקי עליה ולהכי ניחא טפי למימר טעמא דלאו שאין בו מעשה לאוקמא מילתא בין לרבנן בין לרבי מאיר דמתניתין דמכות אע"ג דטעמא דלאו שאין בו מעשה נמי לא אתי לר"[ז] ולמאי דפי' אינטריך והכדיקו למלקות אפי' למאן דמחייב בלאו שאין בו מעשה ועוד היה רגיל לתרץ כיון דלא תענה סתם כתיב אבל מילי קלי ולהכי מיחייב מלקות כאילו נכתב אבן גרושה ואגלות וכאילו נכתב לא תענה שקר בממון ולבן גרושה וגלות שאז לא היה הנכתב לממון ניתן לאזהרה כאשר זמם ולכך היה רגיל לקום עליו והכי נמי השתא אע"פ שזה לא היה רגיל לקום על אותו הניתן לאזהרת מיתה אפי' כשאינו יכול לבא לידי מיתה עכשיו יש לקום עליו כל זמן שלא יוכל לבא לידי מיתה הוא וממון ומון בימד סתם ונתן להלקות עליו בהזמת מיתה נמי ניתן לקום כל זמן שלא יוכל לבא לידי מיתה ולפי טעם זה לא היה יכול לתרץ בריש מכות משום דהוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כי פריך ותיפוק ליה משום לא תענה דאע"פ שניתן לאזהרת מיתה יש לקום עליו הואיל ונכתב סתם על מיתה ודבריה אחריה כדפרישית ולפי לשון זה לא אתי דרשה דוהכדיקו אלא למאן דאית ליה לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו כדמשני בריש מכות אבל קשה דבכל הש"ס משיב לאו דשבת ניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואמאי הא קאי נמי אלאו דמחמר ואההיא דאיסי (לעיל דף ו:) דליכא מיתה וי"ל כיון דכתיב כל העושה בו מלאכה יומת משמע סתם מלאכה דשבת היינו שבמיתה ולהכי לא משמע לאו דמלאכה דאיסי אבל לאו דלא תענה משמע שאר דברים שאין בהן מיתה ומלקות וכן לאו דמחמר דלא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך משמע שאאר מיוחד שבת טפי ממחמר מדכתיב אתה כדקאמר הכא מ"ר מדכתיב לא תעשה ולא כתיב לא תעשו ולא כתיב אע"ג דנפקא מאל יצא (מיומין יח:) בהדי תמומין דבמלקות אין לוקין עליו אפי' לא התרו בו למיתה דכל סתם הולאה דשבת אינתא בקרא דויכלו העם מהביא ותירוץ ראשון [ט] נראה לר"י עיקר. מ"ר:

והא

[ט] א מיי' פ"כ מהלכות שבת הלכה ה:
[בב] ב [מיי' פי"ח מהלכות סנהדרין הלכה ג]:

מוסף תוספות

א. על מחמר. תוס' הרא"ש. ב. בלא הכחשה. תוס' הרא"ש. ג. [ו]בכל הגמ' משמע אפי' התרו בו למלקות ולא למיתה דאע"ג שלעולם לא יבא לידי חיוב מיתה כיון שלא התרו בו למיתה, חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. תוס' כ"ק עד: ד"ה הוה ליה. ד. כי ההיא דהתם דמעידין שהוא בן גרושה או בן חלוצה, או כמו עדים שהוכחשו בנפש למ"ד אין נהרגין כשהוזמו לבסוף, אבל למ"ד נהרגין אין סברא להעמיד בו הפסוק כיון שיכול לבא לידי חיוב מיתה. תוס' כ"ק עד: ד"ה הוה ליה. ה. פי', ולמ"ל קרא ד'והיה אם בן הכות הרשע'. תוס' כ"ק עד: ד"ה הוה ליה. ו. [ו]כה"ג בעלמא לא לקי. תוס' כ"ק עד: ד"ה הוה ליה. ז. דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו. תוס' כ"ק עד: ד"ה הוה ליה.

רבינו חננאל

רב זביד מתני הכי אמר רמי בר חמא המחמר אחר בהמתו בשבת בשוגג פטור במזיד חייב סקילה. ואקשי עליה רבא המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת חייבין על דזונו סקילה, הא אין חייבין על שגגתו חטאת אין חייבין על דזונו סקילה. ופריק, ופשוטה היא. **רבא אחוה דרב מרי בר רחל** ואמרי לה כי רבא הוא אבוה דרב מרי בר רחל והוא מישראל. ללישנא בתרא אבוה קשיא הא דרב אשי דאכשוריה לרב מרי בר רחל ומניה בפורסיה דבבל (דאימה) [דאמון] מישראל הוה, פירוש ללישנא בתרא דקתני רבא אבוה דרב מרי בר רחל אומר, כי רבא הוא אבוה דרב מרי בר רחל והוא מישראל קשיא ליה הא דרב אשי דאכשרי דכיון דאימיה מישראל מקרב אחיך קרינא ביה, מכלל שלא היה אביו מישראל אלא אמו, ומפורש בפרק החולץ ליבמתו. ומפרקינן דילמא תרי רב מרי בר רחל, וזה אביו מישראל. וכן תירוץ שמועה זו, רבא אבוה דרב מרי בר רחל, א"ר יוחנן המחמר אחר בהמתו בשבת פטור מכלום, בשוגג לא מחייב חטאת (והוקשה) [דהוקשה] כל התורה כולה לע"ז. במזיד נמי לא מחייב (חטאת) [סקילה], דתנן בפרק ארבע מיתות נמסרו לבית דין ו)המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת חייבין על דזונו סקילה, הא אין חייבין על שגגתו חטאת אין חייבין על דזונו סקילה), ואוקימנא התם בתחומין ואליבא דר"ע, בהבערה ואליבא דר' יוסי. ואי נמי לא מחייב, דהוי לאו שאין בו לאזהרת מיתת ב"ד, וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו.

ו) כ"ל כדפוס וילנא הוסיף הקטע המוסגר לפלן אחר מיתות "אליבא דר' יוסי" אמנם נראה דמקומו כאן.

מסורת הש"ס

ו) [כריתות היא ועי' תוס' לעיל ו: ד"ה הא קמ"ל], ב) [ינמות מה: ע"ש], ג) [סנהדרין סו. ע"ש], ד) [עיינוהן יח: ס"ק עד: סנהדרין פו: מכות יג: שבועות ד.], ה) [רש"ל], ו) [רש"ל], ז) [קידושין עו:], ח) [עי' תוספות ב"מ עב: ד"ה רבן],

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבא אחוה דרב מרי בר רחל (ואמרי לה רבא אבוה דרב ומ' מרי רב מרי בר רחל הוו) תמ"ל. וב"ב מרי בר רחל וכן דא"ר ותוספות לא נרסי ליה: (ב) שם על שגגתו חטאת חייבים על זדונו סקילה: (ג) תוס' ד"ה ואמרי לה וכו' בגמעמא לאמרי לה דקשיא הא דרב אמי: (ד) ד"ה בלאו וכו' בריש מס' מכות מהצדיקו את הצדיק והרשיעו את:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה בלאו נמי וכו' בבח"ד נראה לר"י עיקר. עיין סנהדרין דף סג ע"ב בתוספות ד"ה משום דהוי:

לעזי רש"י

מנשטר"ל [מינישטרי"ל]. פקיד, שוטר.

מוסף רש"י

לרב מרי בר רחל. מעובד כוכבים הבא על ישראלית הוה, ומנייה בפורסיה דבבל. נבחים ממונים על ישראל, ולע"ג דגר בעלמא אסור למנות פרנס על ישראל, אמאי כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה (ינמות מה:), לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. לא אלאמר בשבת לא ניתן לעונש מלקות, אלא אפס יעבור עליו יתרים בו המקרה שהוא בפקולה ויתחרב לא קולה ויתחרב בו מלקות אין דינו לנקות, אלא לעונש מלקות כמנני מתמילה (שבועות ד.), וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. לאזהרת דבר שחייבין עליו מיתת ב"ד (מכות יג.) שלא יעשה כן שמתחייב עליו מיתת ב"ד (ערובין יז. ב"ק עד:). אין לוקין עליו. דמיתת ב"ד הוא עונשו של לאו (ב"ק עד:) שלא ניתן לאו זה לאזהרה עונש מלקות בשאר לאוין, שהרי הוצרך לאזהירו, שאם לא כן לא היה יכול למיינו מיתה (מכות יג.) אפילו לא התרו בו למיתה ויתחרו בו למלקות להשמתא לא מיקטיל, אפילו הכי לא לקי, ולאזהרת מיתה ניתן ולא למלקות (ערובין יז: וכעי"ז סנהדרין פו).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

והא מבטל כלי מהיכנו. פירשנו למעלה בפרק כירה (דף מג.):

ט) **שתים בידי אדם ואחת באילן.** בסוכה בפ"ב (דף כפ: וסז) תנן העושה סוכתו בראש האילן יש לפרש בשני עניינים העושה סוכתו בראש האילן כגון שהסכך של סוכה על גבי האילן והאילן סומך לאותה שאין יכול לעלות על אותו סכך אלא אם כן שתמשש באילן שרגילין היו לתת כליהן על הסכך ל"ג יש לפרש שהתקרה סמוכה באילן שבגאה גבוהה ותמתיה על האילן להשתמש כל שעה שהוא מהלך בסוכה משתמש באילן: **בחיבור** גוולקי. שני שקין אחד בימין החמור ואחד משמאלו ובראש כל אחד מן השקין לצועה אחת וקושרין אותן שני הרצועות יחד ועכשיו מונח הקשר לנגד גבו של החמור והשקין מכנידין לכאן ולכאן ואי אפשר להמיר הקשר אם לא יגביהו השקין מעט ונסמכין שני השקין בכריסו של החמור והוו להו כלדדים: למעה

ואפי' למ"ד לוקין ליכתוב רחמנא [1]לא תעשה כל מלאכה ובהמתך אתה למה לי הוא ניהו דמיחייב בהמתו לא מיחייב: הגיע לחצר החיצונה: אמר [6]רב הונא היתה בהמתו טעונה כלי זכוכית מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה ומתיר החבלים והשקין נופלים והאנן תנן נוטל את הכלים הניטלין בשבת [7]כי קאמר רב הונא בקרני דאומנא דלא חזיא ליה והא קא מבטל כלי מהיכנו [2]בשליפי זוטרי מיתיבי היתה בהמתו טעונה [3]טבל ועששיות מתיר את החבלים והשקין נופלין ואע"פ שמשתברין התם בבולסא דיקא נמי דקתני דומיא דטבל מה טבל דלא חזי ליה אף הכא נמי לא חזי ליה ומאי

אע"פ שמשתברין [3]מהו דתימא [8]להפסד מועט נמי חששו קמ"ל תניא ר"ש בן יוחי אומר [4]היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה מניח ראשו תחתיה ומסלקו לצד אחר והוא נופל מאליו חמורו של רבן גמליאל היתה טעונה דבש ולא רצה לפורקה עד מוצאי שבת למוצאי שבת מתה והאנן תנן נוטל כלים הניטלין כשהדביש [7]הדביש למאי חזי לכתיתא דגמלי ויתיר חבלים ויפלו שקין מיצטרו זיקי ויביא כרים וכסתות ויניח תחתיהן מטנפי [8]וקמבטל כלי מהיכנו [4]והאיכא צער בעלי חיים קסבר [1]צער בעלי חיים דרבנן אביי אשכחיה ליה לרבה דקא משפשף ליה לבריה אגבא דחמרא א"ל קא משתמש מר בבעלי חיים א"ל צדדין הן וצדדין לא גזרו בהו רבנן מנא תימרא דתנן מתיר (6) חבלים והשקין נופלין מאי לאו בחבר [1]גוולקי דהוו להו צדדין וצדדין לא גזרו בהו רבנן לא בחבר אגלווקי דלא הוו צדדין אי נמי בלכתא איתיביה [8]שתים בידי אדם ואחת באילן כשרה ואין עולין לה ביו"ט מאי לאו דחק ביה באילן דהוו להו צדדין [5]וצדדין אסורין לא דכפייה לאילן ואנח סיכוך עילויה [6] דקמשמש באילן א"ה אימא סיפא שלש בידי אדם ואחת באילן כשרה ועולין לה ביו"ט ואי דכפייה לאילן אמאי עולין לה ביו"ט ואלא מאי צדדין אסורין סוף סוף אמאי עולין לה ב"ט אלא התם בגואזא פרסכנא דאילן גופיה דופן בעלמא הוא דשוויה דיקא נמי דקתני זה הכלל [9]כל [6] אילו שינטל האילן ויכולה לעמוד עולין לה ביו"ט ש"מ לימא כתנאי אין עולין לה ביו"ט [10]רשב"א אומר משום ר"מ עולין לה ביו"ט מאי לאו בהא קמיפלגי דמ"ס צדדין אסורין ומר סבר מותרין אמר אביי לא דס"ע צדדין אסורין והכא בצדי צדדין קמיפלגי מ"ס צדי צדדין אסורין ומ"ס צדי צדדין מותרין רבא אמר מאן דאסר בצדדין אסר נמי בצדי צדדין מאן דשרי בצדי צדדין שרי נמי בצדדין איתיביה רב משרשיא לרבא נעץ

יתד

ואפי' למ"ד לוקין. במסכת מכות (דף יג:) הכא אפי' לאו ליכא דאי לאזהורי אמלאכה שעל ידו וע"י בהמתו אתא כגון ממחר ליכתוב לא תעשה כל מלאכה ובהמתך מאי אתה משמע לך לדבר ובהמתך לבדה: **בהמתו.** במלאכה הנעשית ע"י בהמתו לא מיחייב לאו גמור לגקות עליו: **טעונה כלי זכוכית.** שאין ניטולין בידו להמיתן לאמר: **והאין תנן נוטל את הכלים הניטלין.** וכלי זכוכית ניטלין הן ולמה לי מתיר את החבלים: **דאומני.** מקיז דם שאין לאויין בשבת שנלוס לפי שמאוסים: **והא** (7) **מבטל כלי.** כריס וכסתות כשמניחן תחת דבר שאין ניטל מבטלן מהיכנן דשוב לא יטלם משם ומי לסותר: **בשליפי זוטרי.** משאות קטנים ששומט הכר מתחתיהם ומופלין על הכר הסני וכן עד שמגיעין לאמר: **עששיות.** של זכוכית מש"ס בלע"ז ואע"פ שהעששיות משתברין. אלמא אסור לניח כרים וכסתות תחתיהן: **נטל לא חזי ליה.** דמוקמה הוא ואפילו לכהנים לא חזי: **ומאי אף על פי שמשתברין.** הא ליכא פסידא: **מהו דתימא להפסד מועט נמי חששו.** ויניח כרים וניח תחתיהם דהא ולאי אי אפשר בלא הפסד מועט שנילוסות ניתזין בשבירתן שאינם רואין לכלוס: **שליף.** משון של מבואה של עבל: **והא אין תנן כו'.** ודבש ניטל בשבת ואמאי לא לא לסוקה: **בשהדביש.** האמיר: **למאי חזי.** ואמאי אייתי רבן גמליאל: **לכתיתא דגמלי.** לכתיתא של גמלים לדויישדוד"ל: **ויתיר החבלים ויפלו שקים.** דהכי תנן בתמיתין בדבר שאינו ניטל. ומשני מצטרו זיקי נבקעים הנודות בנפילתן לאמר: **מטנפי.** בדבר הנשפך עליהם וקא מבטל כלי מהיכנו דשוב אין לאויין לבו ביום לכלוס: **והא אילא לצר בעלי חיים.** ולימי לאוליינהו ולידחי לדרבנן ביטול כלי מהיכנו: **קסבר.** ר"ג צער בעלי חיים דרבנן ופלוגתא היא בהלו מלאיות (ב"מ לב:): **דמשפשף לבריה אגבא דחמרא.** בשבת לשעשע התינוק: **קא משתמש מר בבעלי חיים.** (ביצה דף ו.) לא רוכבין על גבי בהמה וה"ה לכל תשמיש: **לדדין.** שאינו מרכיבו עליו אלא משפשפו על לדי גבו ואין זה דרך תשמישו ורבנן לא גזרו בה: **מאי לאו בחבר גוולקי.** גוולגלקי עשקנ"ס חבר גוולגלקי שתים מחוברות יחד בלעומות ומרכיבין על החמור זו מכאן וזו מכאן וצריך לשלקן יחד ויקיבב אצל החמור ומשפשף עצמו ונשען גופו בגדי החמור: **בחבר אגלווקי.** שתים שאין מחוברות יחד אלא על ידי עבעת מתכת שבראש הלעומה וכו מתמר קטן בעין שעושין לחבק שקורין לינגל"ל שאינו צריך אלא למשוך מעט והמסמר יוצא והן מתנתקות זו מזו: **אי נמי בלבחא.** כעין שעושין לדרדור יין שיש בהן טבעות של חבל לכל אחד ואחד ומכניס טבעת בטבעת ונוטל עץ כפוף קטן ומכניסו בפיימי ושוב אינו יוצא מחברו וכשבא לשלקו מושך העץ אלינו והן מתנתקין זה מזה ונופלין: **שתים בידי אדם ואחת באילן.** גבי סוכה תנן בשבירה בג' דפנות ואם עשה שתים בהלכתן והשלישי עשה באילן בשירה. דפנות לא איכפת לן אם מחוברות הם וה"ה אם כולן נקבעות באילן. והא דנקט שתים בידי אדם רבותא שמעוטינן דאפילו הכי אין עולין לה לאכול ולישן בתוכה סוכה בי"ט מפני שהכבה קשור בדופניה ונשען עליה והוא משמש על הכבה ונותן כליו ונמצא משמש באילן. כל כגיסה דסוכה נקיט בלשון עליה במסכת סוכה לפי שרובן עושין סוכותיהן בראש דבכמה דוכתין תנן בה הכי: **אין מעבירין אותו לעלות** [9]אמר להם העלון לסוכה [10]אבל מוריד הוא את הכלים וכן הרבה: **מאי לאו דחק ביה באילן.** ואותיב ביה קנים של דפנות בנקבים שנקב הרבה בגופו אל אילן ושיכך שוב על אותן דפנות ומ"מ אין כאן משמש אלא בגדי אילן: **דכפייה לאילן.** לענפיה העליונים הטה לגד אילן אחר וכן של זה לזה וקשרן אלו עם אלו ומהן ועשה הדופן: **אמאי עולין לה ביו"ט.** הרי הסכך נשען עליו והוא משמש בו: ה"ג **אלא מאי לדדין אסורין סוף סוף אמאי עולין לה ביו"ט אלא הכא בגוואזא פרסכנא שאינו גופיה דופן בעלמא שוויה.** גוואזא פרסכנא אילן שענפיה הרבה יוצאין מגדדין ומתפשטין לכאן ולכאן ושויהו דופן בעלמא לסוכה ולא סמך הסכך עליהן. ולהכי נקט גוואזא פרסכנא ולא שבקיה בדקא ס"ד בדכפייה ולישני כגון דלא סמך הסכך עליה משום דכיון דדופן רביעי הוא שאינו צריך לסוכה הכא בג' כשירה והסכך שוב על אותן דפנות ומ"מ אין כאן משמש אלא בגדי אילן: **לענפיה העליונים** הטה לגד אילן אחר וכן של זה לזה וקשרן אלו עם אלו ומהן ועשה הדופן: **אמאי עולין לה ביו"ט.** הרי הסכך נשען עליו והוא משמש בו: ה"ג **אלא מאי לדדין אסורין סוף סוף אמאי עולין לה ביו"ט אלא הכא בגוואזא פרסכנא שאינו גופיה דופן בעלמא שוויה.** גוואזא פרסכנא אילן שענפיה הרבה יוצאין מגדדין ומתפשטין לכאן ולכאן ושויהו דופן בעלמא לסוכה ולא סמך הסכך עליהן. ולהכי נקט גוואזא פרסכנא ולא שבקיה בדקא ס"ד בדכפייה ולישני כגון דלא סמך הסכך עליה משום דכיון דדופן רביעי הוא שאינו צריך לסוכה הכא בג' כשירה והסכך שוב על אותן דפנות ומ"מ אין כאן משמש אלא בגדי אילן: **דופן בעלמא.** אינו מעכב הסכך: **אמר אביי.** ל"ג בהכי פליגי ליכא למימר דסבירא ליה (לת"ק) [9] לדדין מותרין דהני לאו לדדין נינהו אלא לדי לדדים [10] שהקנים הנתונים בנקבים לדדין והסיכוך הנתון על גבן לדי לדדים בלדדים פליגי:

יתד

עין משפט נר מצוה

יז א ב ג מיי' פכ"ז מהלכות שבת הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רסו קונטרס ע: יח ד ה מיי' שם טוש"ע שם ומיומן שם קונטרס יח: **יט** ו מיי' פ"ל מהלכות סוכה הלכה ו טוש"ע א"ח סי' תרכח קונטרס ג:

רב נסים גאון

ואפילו למאן דאמר לוקין. כלומר שר' שמעאל סבר כי לאו שניתן לאזהרת [מיתת] ב"ד לוקין עליו, ור"ע סבר לאו שניתן לאזהרת [מיתת] ב"ד אין לוקין עליו.

והא קא מבטל כלי מהיכנו. כבר פירשנו בפרק הפנין שעיקרו בפרק כירה, ופירשנו כי החלוקה בצער בעלי חיים דאורייתא או דרבנן המצא בפרק אלו מציאות.

רבינו חננאל

ואפילו למאן דאמר לוקין א"כ ליכתוב קרא לא תעשה כל מלאכה ובהמתך, אתה למה לי, אלא לומר לך כל מלאכה [הוא] ניהו דכי עביד מיחייב, בבהמתו לא מיחייב. והלכתא כר' יוחנן דהא דרמי ליתא, דרבא אהדר עליה ופריך לעצמה, ואע"ג דפריך לנפשיה, לא שבקינן דברי רבא וסמכינן אשנייה. הגיע **לחצר החיצונה נוטל הכלים וכו'. אמר רב הונא היתה בהמתו טעונה כלי זכוכית מביא כרים וכסתות ומתיר (הכלים) [החבלים] והשקין נופלים.** ואקשינן עלה והתנן נוטל את הכלים הניטלין בשבת וכלי זכוכית ניטלין בשבת ולמה אינו נוטלן בפני עצמן, ופריק רב הונא מי סברת הא דאמרי היתה [בהמתו] טעונה כלי זכוכית בכוסות ואשישות קאמינא דשרי לטלטלן בשבת, בקרני (דאוני) [דאומנא] קאמינא שמוצצין בהן הדם שאסור לטלטלן. (ולמה אסור לטלטלן והא קי"ל דדבר שמלאכתו לאיסור אפילו לצורך [גופו ו]מקומו שרי). **תוב** אקשינן עליה הא אמרת מביא כרים וכסתות ומניח תחת משאני בהבהמה כדי שיפלו כלי זכוכית הללו על דבר רך שלא ישברו, והלא אסור להשתמש באותן הכרים והכסתות כל זמן שאילו כלי זכוכית עליהן ואינו יכול לישן בהם והנה מבטל כלי מהיכנו. ופריק רב אשי בשליפי זוטרי, פי' שמנער אשי בשליפי זוטרי, פי' שמנער את הכר או את הכסת מעט והן נופלות כי הא דתנן מעות שעל הכר מנער את הכר והן נופלות. **ואקשינן** עליה היתה בהמתו טעונה טבל ועששיות, מתיר החבלים והשקין נופלים ואע"ג שמשתברין. ופריק רב הונא אילו העששיות אינם כלי זכוכית עשויין אלא כולסא, פי' תחיכות גדולות כדכתיב ברזל עשות, ורוצה להכניסם לבור לעשות מהן כלי זכוכית. והילכתא כרב הונא דאע"ג דאיתותב הא שני לה, ושנייא שנוייין איגון דהא מתרץ לה מאן דמותבה. ואמרינן דיקא נמי דקתני דומיא דטבל מה טבל דלא חזו ליה, פירוש אלא אחר שיתקנו, אף האי נמי לא חזי ליה. והא דתניא רבי שמעון בן יוחי אומר היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה מכניס ראשו תחתיו ומסלקו לצד אחר, הילכתא כוותיה שאינו מפרק אלא מכבדו לצד אחר ונופל מעצמו. **ובאנו** להקשות משמשנתנו אדרבן גמליאל שהיתה חמורו טעונה דבש ולא רצה לפרק חמורו, והא אנן תנן נוטל את הכלים הניטלין בשבת, וזה הדבש הוא ראוי לאכילה היה לו לנוטלו. ומפרקינן דבש זה

הדביש, פי' הופסד כדמפרש בפרק המפקיד. ותוב אקשינן עליה היה לו להתיר החבלים ומעצמו יפלו השקין. ופרקינן חייש דילמא כשיפלו השקין בקרקע מצטרו זיקי, ופירושו מתבקעין הנודות שהדבש בהן, כדכתיב וילכו ויצטיירו. ותוב אקשינן עליה היה לו להביא כרים וכסתות ויניח תחתיהן ויפלו השקין בהן ולא יתבקעו דהכי שרי למעבד כרב הונא. ופרקינן אם יפלו אילין על הכסתות נמצא מבטל כלי מהיכנו, ואם תאמר ינערם ויטול הכסתות כמו שאמרנו למעלה, אע"פ שינערם אינן ראויין להשתמש בהן היום דקא מיטנפי. עוד אקשינן עליה ולמה הניח חמורו טעונה, הא איכא צער בעלי חיים, ופריק רשב"ג צער בעלי חיים דרבנן. **אביי**

מסורת הש"ס

1) [עמ"ש תוס' לעיל מג: ד"ה כנכן], 2) [ע' תוס' שם. ד"ה טובלן], 3) [ספחים עו: כ: נה: ביצה לו. נ"ק קיח. נ"מ לח:], 4) [עי' רש"י נ"מ לח. ד"ה הדפיס ופכרש"י סנהדרין קא. ד"ה מדבנים], 5) [לעיל מג. וש"ן], 6) [נ"מ לכ:], 7) [פי' קשקש עדון וע' בערך מבר פי' בתריכות], 8) סוכה כב:, 9) [עירובין נג.], 10) [תוספתא סוכה פ"ל], 1) [כריתות סוכה מט.], 2) [שם כו:], 3) [סוכה מח.], 4) [נ"ל לר' מאיר] וש נדסון לרבב"ח ר"מ"ל, 5) פ"ש שהגוז לדדים והקנים הנתונים בנקבים לדדי לדדים וע' שלמעלה ביקר רש"ל, 6) שייך אחר ד"ה בתיכוי,

תורה אור השלם

ו וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: שמות כ ט

הגהות הב"ח

(א) נב' ומנא מימנא דתנן מחיר החבלים: (ב) שם דקמשתמיש בלאין: (ג) שם זה הכלל כל שאילו ינטל האילן: (ד) רש"י ד"ה הא קא מבטל כלי מהיכנו כריס:

לעזי רש"י

מש"ש [מש"י"ש]. ערימות. רדוישדוד"א [רידוישידוד"א]. שפשוף, פצע. עשקנ"ס [נשקיר"ש]. תיק. צינגל"א. חבק (רצועת-בטן לסוס וכיו"ב).

מוסף רש"י

והא קא מבטל כלי מהיכנו. שהיה מוקן מתחילה לנטלנו ומבטלו עשהו מוקנה (לעיל מג.) דדומה לעומד כנין (לע"ל קכח.). **כשהדביש.** התקלקל ונעשה לגלו מתמת תמיומת (שנהדרין קא.) לו: יפה טעם דובשנו והתמיר, **לאמלי"ל** בלע"ז, כמו (איוב לא) ובכל תבואתי אשכם, מעקר שרשיה, וכמו (קהלת יב) עד לא ירתק חבל הכסף, יפחתו רוקות עצותיה (ב"מ לח.). **לכתות דגמלי.** לכתיתה שבל הגמל שגנו כתוש ומקוקב מתמת משאוי פיסר"ל בלע"ז (שם). **שתים בידי אדם ואחת באילן.** הוחיל ואם ינעל האילן ונפל קרקעות הסוכה, שאינו יכול לעמוד בקמיכת שתים שבאלכן, אין עולין לה ביו"ט, דמשמש באילן (סוכה כב.).

רבינו חננאל (המשך)

אשכחיה לרבה דקא משפשף לבריה אגבה דחמרא. פי' משפשף, כדאמרינן ואם בעברב ישפשף, כלומר יוליך ויביא ידו על גופו שיוסר מעליו ינוקף הקרי. כן (רבא) [רבה] היה מעלה ומוריד בגו כעין שפשוף ע"ג החמור מן הצד, לא על שדרו של חמור כדרך רכיבה אלא היה מושיבו ע"ג החמור והתינוק מיגנדר ונחית ואביו מחזיק בו ומחזירו שלא יפול לארץ. א"ל אביי משתמש מר בבעלי חיים, כלומר המשתמש בב"ח עובר משום הא דתנן ולא רוכבין על גבי בהמה. השיבו רבה אינו [על] שדרו של חמור אלא בצידי החמור אני משפשף, (ויגדלן) [וצדדין] לא גזרו בהו רבנן, מדתנן מתיר החבלים והשקין נופלין, מאי לאו בחבר גואלקי ולא גזרו בהו רבנן. פרוש חבר גואלקי, כשטוענין

בהמה מביאין שק וטוענין אותו מצד אחד ושק האחר מצד השני, ומביא חבל וקושרן ומחברן בצידי הבהמה, וכשמבקשין לפרק משאו מגביה השקין לרפרף קשר החבל להיות נוח להתיר, ומתיר ומניח השקין והן יורדין מצידי הבהמה ויורדין לארץ. נמצא מגביה ומוריד השקין בצידי החמור כאשר אני מגביה ע"ג החמור, והוא יורד בדרך שיפשוף. אמר ליה אביי אינו אומר מתיר החבלים בחבר גואלקי אלא באבר גואלקי כדתנן כיצד מאברין את הנרות ומפרשינן ליה מלשון אבר כן מוסיף כמין אבר בגואלקי, והוא למעלה כדאמרינן בפרק לא יחפור (ב"ב כד:) באברוורי הוו יתבי. פי' אברוורי, למעלה מן המשאוי

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

יתד באילן ותלה בה כלכלה למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב למטה מי' טפחים עירובו עירוב טעמא דנעץ יתד באילן הא לא נעץ אפילו למטה מי' טפחים אין עירובו עירוב והא האי תנא דקאסר בצדדין וקשרי בצדי צדדין אמר רב פפא הכא בכלכלה דחוקה עסקינן דבהדי דשקיל ליה לעירוב קמניד ליה לאילן וקמשמש באילן גופיה א) והלכתא א) צדדין אסורין צדי צדדין מותרין אמר רב אשי השתא דאמרת צדדין אסורין האי דרגא דמדלא לא לינחיה איניש אדיקלא דהוו להו צדדין אלא לינחיה אגוואזי לבר מדיקלא וכי סליק לא לינח כרעיה אגוואזי אלא ליתנח אקנין:

מתני' מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה ומפספסין את הכיפין אבל לא את (א) הזירין אין מרסקין לא את השחת ולא את החרובין לפני בהמה בין דקה ובין גסה רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה:

גמ' אמר רב הונא הן הן פקיעין הן הן כיפין פקיעין תרי כיפין תלתא (ב) זירין דארזי וה"ק מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה ומפספסין והוא הדין לכיפין אבל לא את הזירין לא לפספס ולא להתיר אמר רב חסדא מאי טעמא דרב הונא קא סבר למטרח באוכלא טרחינן לשויי אוכלא לא משוינן רב יהודה אמר הן הן פקיעין הן הן זירין פקיעין תרי זירין תלתא כיפין דארזי וה"ק ב) מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה אבל פספוסי לא וכיפין פספוסי נמי מפספסינן אבל לא הזירין לפספס [א] אלא להתיר אמר רבא מאי טעמא דרב יהודה קסבר ג) שווי אוכלא משוינן מטרח באוכלא לא טרחינן תנן ד) אין מרסקין את השחת ואת החרובין לפני בהמה בין דקה ובין גסה מאי לאו חרובין דומיא דשחת מה שחת דרכיכי אף חרובין דרכיכי אלמא לא טרחינן באוכלא ותיובתיה דרב הונא אמר לך רב הונא לא שחת דומיא דחרובין מה חרובין דאקושי אף שחת דאקושי היכי משכחת לה בעילי זוטרי ת"ש רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה לדקה אין לגסה לא אי אמרת בשלמא ת"ק סבר מיטרח באוכלא לא טרחינן שווי משוינן היינו דקא אמר ר' יהודה (ג) החרובין לדקה נמי שווי אוכלא הוא אלא אי אמרת ת"ק סבר שווי אוכלא לא משוינן מיטרח באוכלא מטרחינן רבי יהודה (ד) דמתיר בחרובין לדקה כל שכן לגסה מי סברת דקה דקה ממש מאי דקה גסה (ה) ומאי קרי לה דקה דדייקא באוכלא הא מדקתני רישא בין דקה ובין גסה מכלל דרבי יהודה דקה דקה ממש קאמר קשיא תא שמע ה) מחתכין את

יתד. נגר: **ותלה בה כלכלה.** ונתן בה עירובו והוא נתכוון לשבות למטה תחת האילן: **למטה מי' טפחים.** אם הכלכלה בתוך י' לארץ עירובו עירוב דהוא ועירובו ברה"ר אבל למעלה מי' וקתם כלכלה רחבה ארבעה הויא לה כלכלה רשות היחיד והוא נתכוון לשבות ברשות הרבים ואינו יכול ליטלו שם ולאכלו וכיון דאינה סעודה הראויה לו אינו קונה שביתה על ידה: **טעמא דנעץ יתד.** דכי שקיל לעירובו משתמש בצדי צדדין אבל לא נעץ יתד אלא קשרה בצדי אילן לא: **הכא בכלכלה דחוקה.** שפיה צר וקצרה היא ומכניס ידו לתוכה בדוחק הלכך אי ממש הוה קטר לה בצדי אילן כי שקיל ליה לעירוביה מניד ליה לאילן הלכך כי איכא יתד הוא דשרי ואי לא לא: **האי דרגא דמדלא.** סולם שעולין בו לסוכת נוצרים שעושין ע"ג קונדיסין גבוהין והיא סמוכה לאילן: **לא לינחיה.** ראש הסולם אדיקלא לא יסמוך ראש הסולם לצד דקל דכי סליק משתמש בצדדין: **אלא לינחיה אגוואזי לבר מדיקלא.** יתקע יתד בצדי האילן ויסמוך הסולם עליו דהוה ליה יתד צדדים וסולם צדי צדדין: **וכי סליק לא לינח כרעיה על היתד אלא אקניא.** על שליבות הסולם או קנים היוצאים מהקונדיסין: **מתני' פקיעי עמיר.** קשין של שבלים ג) (שאותם) שאוגדים מתירין אותם שיהו נוחין לבהמה לאוכלה: **מפספסין.** שכן דרך שמפזרים לבהמה העשבים ויפין לה לאוכלן שכשהן דחוקין מתחממין ואינה מריחה ריחה כל כך וקצה בהן: **את הכיפין.** מפרש בגמרא וכן זירין: **אין מרסקין.** אין מחתכין: **שחת.** עשב של תבואה והוא אספסתא ומשום דטירחא דלא צריך הוא: **רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה.** שש[י]ניה דקות וקשין לה: **גמ' הן הן פקיעין הן הן כיפין.** כולן קשין של שבלין הן מיהו פקיעין תרי שאינן קשורין אלא בשני ראשים: **כיפין תלת.** קשורין ג' ד) [אגודים]: **זירין דארזא.** ענפים לחין של ארז שמזרדין אותם ובעודם לחין ראויין לבהמה ורוב בני אדם מניחין אותם לעצים: **וה"ק מתירין פקיעי עמיר ומפספסין.** דכיון דמעיקרא אוכלא נינהו מותר לטרוח בהן להכשירם למתקן לה. ואת הכיפין אף הן מתירין ומפספסין ואע"ג דנפיש טרחייהו. אבל לא הזירין לא לפספס ולא להתיר דכיון דמעיקרא סתמייהו לאו אוכלא והשתא הוא דמשוי להו אוכלא ה"ל אולודי אוכלא בשבת: **מיטרח באוכלא.** בדבר שתחילתו אוכל קודם תיקון זה טרחינן ומכשרינן לייפותן לה: **הן הן פקיעין הן הן זירין.** שניהן בקשים של שבלים ומה שהתיר בזה התיר בזה ודקתני אבל לא הזירין אפספוס קאי: **וה"ק מתירין פקיעי עמיר.** דכל זמן שהוא קשור לאו אוכלא הוא ומתירו לשויי אוכלא ומשום צער בהמה שרי אבל פספוס לא דסגי ליה בהתרה ואיתעביד אוכלא ופספוסיה לתענוג בעלמא הוא ומטרח באוכל בדבר שהוא כבר אוכל בלא תיקון זה לא טרחינן. ומפספסין את הכיפין דארזא דבלאו פספוס לא הוי אוכלא. אבל לא את הזירין לפספס אלא להתיר שלשה אוגדיהן בפקיעין דהתרת אוגדיהן שווי אוכלא הוא: **אין מרסקין.** סיפא דמתניתין היא וחד טעמא: **דרכיכי.** כגון חרובין לחין דראויין למאכל בהמה בלא ריסוק וריסוק דידהו לתענוג בעלמא: **דאקושי.** קשין כגון שיבשו: **בעילי זוטרי.** עיירים קטנים שאף השחת קשה להם וצריכה ריסוק לשווי אוכלא: **לדקה אין.** דהוה ליה שווי אוכלא: **לגסה לא.** דהוה ליה מטרח באוכלא: **אי אמרת בשלמא.** שמע רבי יהודה לת"ק דאמר מיטרח באוכלין אסור ואין מרסקין ברכיכי קאמר אבל שווי אוכלא שרי היינו דקאמר ליה רבי יהודה חרובין לדקה לית לן למיסר דשווי אוכלא הוא ואע"ג דרכיכי אלא אי אמרת קסבר ת"ק מיטרח באוכלא שרי שווי אוכלא אסור ואין מרסקין דקאמר בדאקושי קאמר דשווי אוכלא הוי: **רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה.** בתמיה הא כל שכן דלגסה למיטרח באוכלא הוא ושרי הכי ה"ל למיתני ור' יהודה מתיר בחרובין לגסה דהוה ליה מיטרח באוכלא. והא ליכא למימר דר' יהודה מפיך דשווי אוכלא שרי מיטרח באוכלא אסיר דהא ת"ק בדאקושי קאמר וגבי גסה נמי שווי אוכלא הוא וה"ל למיתני ורבי יהודה מתיר סתמא בין דקה בין גסה ועוד הוה ליה למישרי נמי זירין להתיר ולפספס דשווי אוכלא נמי הוא: **דדייקא.** כוססת יפה ומדקת אוכלין בפיה: **והא מדקתני רישא בין דקה בין גסה שמע מינה דקה ממש.** ורבי יהודה את"ק קאי: את

למטה מי' טפחים עירובו עירוב. קשה אמאי עירובו עירוב והא כרמלית הוא כיון שרחבה ארבעה ואסור לטלטל לרה"ר וי"ל אין כרמלית בכלים כדפירש בקונטרס בפ"ק דמכילתין (דף ח.) גבי היתה קופתו מונחת כו' ט) אי נמי כרבי דאמר י) כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות: **אמר רב פפא הכא** בכלכלה דחוקה עסקינן. מדמשני רב פפא הכי משמע דסבירא ליה צדדין מותרין ורב אשי משמע בסמוך דסבר דאסורין מדאמר רב אשי בסמוך השתא דאמרת צדדין אסורין וקשה לי הא איפכא שמעינן להו במסכת חגיגה בפ"ב (דף יז. ושם) דאמר רב פפא שמע מינה צדדין אסורין דאי סלקא דעתך צדדין מותרים נסמוך ארישא דצדדין נינהו רב אשי אמר אפילו תימא צדדין מותרין כל דלהדי גבה כגבה דמי ו):

והלכתא צדדין אסורין צדי צדדין מותרין. ותימה לרבי אמאי לא חשיב הני בהדי יע"ל קג"ס דהלכה כאביי (בבבא מציעא דף כב:) דאמר רבא מאן דאסר בצדדין אסר נמי בצדי צדדין ואביי אמר בצדדין כולי עלמא לא פליגי [דאסור] ובצדי צדדין פליגי:

רב יהודה אמר הן הן פקיעין כו' וה"ק מתירים פקיעי עמיר כו'. פירש בקונטרס דהתרת פקיעים הויא שווי אוכלא וצריך לפרש (ו) נמי בהא דרב יהודה חשיב התרת פקיעין שווי אוכלא ורב הונא לא חשיב לה שווי אוכלא מדשרי לה א) ואין נראה לרבינו תם לאפלוגינהו בהכי אלא לתרוייהו לא הויא התרת פקיעי עמיר לא שויא אוכלא ולא מיטרח באוכלא דלא שייך טורח בהתרה ב) ולהכי שריא לתרוייהו. ג) מ"ר:

כ א מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שה סעיף יח:
כא ב ג מיי' פכ"א מהל' שבת הל' יח טוש"ע א"ח סי' שכד סעיף ד:
כב ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

מוסף תוספות

א. דהא סבר דשווי אוכלא לא משוינן. תוס' הרא"ש.
ב. שדבר קל הוא. רמב"ן.
ג. ובפספוס הוא שחלקו לאסרו משום מיטרח באוכלא או משום שווי אוכלא. רמב"ן.

רבינו חננאל (המשך)

האילן והכלכלה צידי צדדין ולפיכך למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב, אבל אם לא נעץ יתד ותלה בו אלא תלה באמירי האילן אפילו למטה מעשרה אין עירובו עירוב דהוה ליה צדדין. הרי נתברר כי זה התנא אוסר בצדדין ומתיר בצידי צדדין. ופריק רב פפא אליבא דרבא הכא בכלכלה דחוקה וכו', ודברי רב פפא פשוטין הן. ומסקינן בה והילכתא צדדין אסורין צדדי צדדין מותרין. **דרגא דאמדלא.** סולם העשוי לעלות בו בערסל והוא שכתוב, כמלונה במקשה, והוא מלונה לשומרי פירות. ודקדק רב אשי מזו ההלכה שאסור להניח סולם על הדקל ולעלות בו שנמצא משתמש בצידי האילן ואסור, ופירש שאם יחקוק באילן ויניח באותה חקיקה גואזי שהן עצים ויניח באותן העצים הסולם, נמצא הסולם נתון בעצים כמין הכלכלה ביתד ושרי. וגם אסור להניח רגלי העולה באותה סולם בעצים הנעוצין באילן מפני שהן צדדין והצדדין אסורין, וכי אינו מותר לו להשתמש ולעלות אלא בקנים שהן מעלות הסולם והן שליבותיו שהן ודאי צדי צדדין. **מתירין פקיעי עמיר כו'.** פי' פקיעי, אגודות כדתנן פקעת גמי. בא רב הונא לפרש משנתנו ואמר הפקיעין והכיפין שניהם אגודות קשורות הן, אלא [ש]הפקיעין שתי אגודות בפקיע, והכפין שלש אגודות בכף. זירין דארזי, כשמתגדלין ומתקשין נקראין [זירין] דארזי, והן אחד אחד ואינן נאגדין באגודה, ואם אגדן [נ"א: אגודין] בחזקתן עומדין. ותרצה רב הונא למתניתין הכי, מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה ומפספסין, פי' מפספסין מפרכין [נ"א: כגון] פיתות לרככן (לית) [להיות] נוח לאכילה. ומצינו בתלמוד א"י שאמרו בענין תיקון פתילה מפספסין, ופי' מחרכין, כדכתיב ושער ראשיהון לא התחרך. ונראין [נ"א: ומראין] הדברים שהחריכה מרככת כעין הפתיתה דהוא מעין בסיסה, כדאמרינן בידות האוכלין שבססן לגורן. וכשם שמתירין ומפספסין הפקיעין, הוא הדין לכפין, אבל הזירין לא יפספס ולא יתיר אם נקשרו. **ובא** רב חסדא ופירש טעמא דרב הונא (ואמר) [דאמר] בהעמידו למשנתנו שמתירין ומפספסין הפקיעין והכפין שהן מקודם אוכל ויכולין להיאכל כמות שהן, וכל ההתרה והפספוס לא להוסיף להם אלא הכשר לאכילה בלבד, דייקינן מדבריו הללו דקסבר מותר למיטרח באוכל ולהוסיף לו הכשר, אבל אם אין יכול להיאכל כגון הזירין שהן דארזי אלא אחרי התר ופספוס אסור, וזהו לשווי אוכלי לא משוינן. **ורב יהודה** חלק על רב הונא לדברי רבה דאוקמינהו לדברי רב יהודה שוויה אוכלא לא משוינן, ואמר רבה מדתרצה למתניתין שהפקיעין [והזירין שניהן אגודות (מפספס למה הן), מיהו הפקיעין שתים באגודה (והעמירן) [והזירין] ג', מותר להתיר הפקיעין שקשרן אמיץ], ואם לא יתירם אינן נאכלין בטוב, ושלש אין קשרן אמיץ ונאכלין וכיון שיכולים להיאכל קסבר אטרוחי באוכלא לא טרחינן. ואם יש לומר מניין לנו ראייה שיש הפרש בין ב' לג' שאילו קישרם אמיץ יתר מאילו, מצאנו לדבריהן שאומרים נימה אחת קשורה חוצצת, ג' אין חוצצת, ב' איני יודע. פי' ג' אינן חוצצת שאין קשרן מתחזק ומרפרף הוא והמים באים בתוכו לפיכך אינן חוצצין, אבל הכפים שהן זירי והן קשין כמו שאמרנו למעלה, מפספסין כדי לשוותם אוכל וכ"ש שמתירין. **ובאנו** להקשות לרב הונא מסיפא דהא מתניתין דקתני אין מרסקין לא את השחת ולא את החרובין, ופשוטה היא. ופריק רב הונא לא, שהחרובין רכין הן כמות שהן שחת שהן רכין ויכולין להיאכל אין מרסקין אותן אלמא לא מטרחינן

רבינו חננאל

כגון שהיה צד המשאוי האחד כבד והשני קל ורצינו להשוות המשאוי שלא יהיה א)מטרטן, ומוסיף על צד הקל דבר להשוות המשקל שלא יהיה אחד מהן מכריע. ועליו אמרה משנתנו מתיר החבלים והשקין נופלים שהקשר למעלה הוא ואין צריך להגביה שק ולא להוריד אלא כשמתיר החבל נופלין אבר גואלקי על צידי בהמה, ואבר זה על גואלקי נמצא אבר זה צדי צדדין. אי נמי בגואלי, דגואלקי עצמן אינן קשורין בחבלים אלא כמנהג שהיה לאורחים המהלכים בדרכים שעושין בראש השקין כמין קרסים ולולאות מן החבלים ומכניס הקרסים בלולאות. אי נמי לולאות בלבד ומכניס בהן עץ ומחברן וכשרוצה לפרקן מושך העץ ההוא והן נופלים ונקרא העץ ההוא לכתא ואינו מגיע לצדדין, ואותו האבר נמי שמוסיפין על המשאוי הוא צדי צדדין והוא מותר אבל הצדדין אסורין. **ועוד** אקשי ליה אביי לרבה הא ב' בידי אדם ואחת באילן כו'. ופריק רבה התם דכפייה לאילן וסיכך על גביו שנמצא משתמש באילן עצמו. תוב אקשינן עליה מסיפיה דקתני ג' בידי אדם ואחת באילן כשרה ועולין לה ביו"ט, ואי כפייה לאילן וסיכך ע"ג אמאי עולין לה ביו"ט הא משתמש באילן ואסור. ופריק ליה התם (ופרסיכאנא) ג)[גוזא ופרסיכנא], פי' (גיחא) [גוזא] ופרסיכנא, תרתב מאבקא. ועלה דייקינן זה הכלל כל שינטל האילן ויכולה לעמוד עולין לה ביו"ט. **לימא כתנאי אין עולין לה ביו"ט כו',** סברי לה כגון דחק באילן ונתן הנסרין שהן הסכך באותה החקיקה והן הצדדין, זה אוסר להשתמש בצדדין וזה מתיר. אמר אביי כולי עלמא צדדין אסורין והכא בצידי צדדין פליגי, פי' כגון דחק באילן ונתן באותה החקיקה עץ חזק כמין קורה ושם ראשי הנסרים שהן הסכך על אותו העץ הנתון כמין קורה, שנמצא העץ ההוא צדדי האילן והנסרים הנתונין על גביו צדדי צדדין. רבא אמר צדדין וצדדי צדדין דינם אחד, האוסר בצדדין גם בצידי צדדין אוסר והמתיר צדדי צדדין גם בצדדין מתיר. ובא רב משרשיא לאותובי (לרבה) [לרבא] דאמר המתיר בצידי צדדין מתיר גם בצדדין, הא דתניא נעץ יתד באילן ותלה בו כלכלה למטה מעשרה עירובו עירוב, למעלה מי' טפחים אין עירובו עירוב, ודייקינן מינה טעמא דנעץ יתד באילן ותלה בו כלכלה, פי' דהוה לה יתד צידי

מסורת הש"ס

א) [חגיגה טז:], ב) לקמן קנו., ג) [רש"ל מח"ז], ד) [רש"ל], ה) [לעיל ח:], ו) [ועי' תוספות חגיגה יז. ד"ה רב אשי דלא מקשה אלא דרב אשי אדרב אשי וכתבו תירוץ לזה],

הגהות הב"ח

(א) במשנה את הכיפין אבל לא את הזרדין אין: (ב) גמ' כיפין תלתא זרדין דארזי וכו' אבל לא את הזרדין לא ליפספס וכו' למטרח באוכלא טרחינן לשווי אוכלא לא משוינן וכו' הן הן זרדין פקיעין תרי זרדין תלתא וכו' אבל לא הזרדין לפספסא: (ג) שם היינו דקא אמר ר' יהודה חרובין לדקה נמי שווי אוכלא: (ד) שם ר' יהודה מתיר כל"ל ואות ד' נמחק: (ה) שם מאי דקה גסה ואמאי קרי: (ו) תום' ד"ה ר' יהודה וכו' וצריך לפרש דפליגי נמי בהא:

גליון הש"ס

גמ' והלכתא צדדים אסורי'. עיין עירובין דף לג ע"א: תום' ד"ה למטה מי' וכו' א"נ כרבי וכו'. ותמוה דא"כ אפי' לא נעץ יתד נמי דשימוש באילן הוי רק שבות ול"ג בה"ש. אח"כ ראיתי שתמה כן בתשובת מעיל לדקה סימן ט' ולענ"ד י"ל דנ"מ בעי"ש שחל להיות ביו"ט והניח עירוב בערב יו"ט בכלכלה זו שיהיה עירוב ליו"ט ושבת. ולפי דב' קדושות הן צריך שיהיה עירובו קיים ביה"ש דקודם שבת וכזה אם לא נעץ יתד לא מהני עירובו לשבת דבה"ש אינו יכול ליטול עירובו דהא בממנ"פ אסור אי הוי יום והוא יו"ט או לילה והוא שבת אסור בשימוש במחובר אבל בנעץ יתד דמלד טלטול מכרמלית לרה"ר ליכא איסור הוצאה ביו"ט ובה"ש מותר דמשום שבות לא גזרינן בה"ש דלמא עדיין יום וליכא איסור הוצאה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' לפספס אלא להתיר. נ"ב גירסת הרי"ף ולא להתיר וכן מאד:

א) עיין ערוך ערך אלבורי. ב) הכת"י במשפט זה משובש, ותוקן עפ"י גמ' כת"י והערוך ערך גז ו"ל.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות